

Nr 111

Av herr Weibull och fru Carlqvist, *angående den framtida användningen av citadellet i Landskrona.*

(Lika lydande med motion nr 126 i Andra kammaren)

I sin berättelse till 1960 års riksdag § 22 gör riksdagens revisorer ett uttalande beträffande citadellet i Landskrona. Detta kulturhistoriska minnesmärke grundlades 1549 för den danske kungen Christian III:s räkning, och under senare delen av 1600-talet påbörjades anläggandet av de yttre vallarna med bastionerna och framför liggande huvudgrav. Några år senare utformades försvarsverken utanför huvudvallarna av Erik Dahlberg.

Landskrona citadell utgör än i dag en av vårt lands ståtligaste och historiskt intressantaste anläggningar. Den kringliggande, väl utbyggda jordfästningen torde vara en av de bäst bevarade i sitt slag i världen. Citadellet har sedan mer än ett och ett halvt sekel använts för andra ändamål än försvarsändamål, främst som förvaringsplats för straffångar och som tvångsarbetsanstalt. År 1940 togs lokalerna i anspråk för militära ändamål och utnyttjades 1945—1953 som flyktingförläggning. Sedan ungefär tio år står byggnaderna på Slottsholmen emellertid obegagnade. År 1947 överfördes citadellet till byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, och i början av 1950-talet uppgjordes i samråd med Landskrona stad vissa förslag för byggnadernas restaurering och områdets framtida utnyttjande.

Vissa initiativ togs i detta sammanhang av styrelsen för Landskrona museum i form av idéförslag till byggnadernas användning. År 1957 träffades mellan byggnadsstyrelsen och Landskrona stad ett avtal, som reglerar förhållandena beträffande området mellan den inre borggraven och den yttre huvudgraven. Däremot berördes härav ej själva Slottsholmen och byggnaderna därstädes. De har dock i samband med 300-årsminnet av freden i Roskilde 1958 och med stadens 550-årsjubileum använts för utställningsändamål.

Revisorerna påpekar i sin skrivelse, att byggnaderna å Slottsholmen befinner sig i bristfälligt skick och att skador genom fukt och förlitning uppstått. Allmänheten ägde ej tillträde till citadellet och dess byggnader annat än undantagsvis. Det vore enligt revisorernas mening önskvärt att mera konkreta planer rörande citadellets restaurering och användning utarbetades. Revisorerna framhöll vidare, att det borde åligga byggnadsstyrelsen som förvaltare av anläggningen att verka för att planer utformades och att planeringen inriktades på något för Landskrona stad angeläget ändamål.

Revisorerna framhöll slutligen, att alldenstund restaureringen av bebyggelsen kunde förväntas bli en mycket kostnadskrävande uppgift, det torde finnas skäl att engagera även andra intressen i företaget med citadellets iordningställande. Statsutskottet framhöll i sitt yttrande häröver och i anledning av motion II: 351 att utskottet för sin del med tillfredsställelse skulle se att byggnaderna och anläggningarna kunde utnyttjas på ett sätt som låter det kulturhistoriska värdet komma till sin rätt och samtidigt göra det möjligt att bereda allmänheten tillträde till citadellet. Utskottet framhöll vidare, att det torde ankomma på byggnadsstyrelsen att i samråd med kulturhistorisk expertis fortsätta sina överläggningar med företrädare för Landskrona stad rörande citadellets framtida användning.

Något resultat av dessa överläggningar har ännu icke redovisats. Nu föreslås emellertid i årets statsverksproposition, bilaga 20, Statens allmänna fastighetsfond, ett belopp av 200 000 kronor för vissa partiella förbättringsarbeten vid citadellet i Landskrona. Detta är att hälsa med tillfredsställelse och torde möjliggöra rivning av viss bebyggelse från 1800-talet samtidigt som den ursprungliga spärmuren mot nordväst återuppföres. Emellertid saknas ännu planer för citadellets framtida användning i dess helhet. Utan en sådan konkret utformad plan torde en mera genomgripande restaurering av byggnaderna på Slottsholmen — vilken är oundgängligen nödvändig om förfallet ej skall fortskrida — knappast kunna ske.

Vid utformandet av sådana planer bör såväl Landskrona stads intressen beaktas som även det nordiska intresset för byggnaderna. Citadellet har grundlagts under den danska tiden, utbyggt av svenskarna och varit skådeplatsen för en rad krigshandlingar mellan brödrafolken. I dag har vi gemensamt intresse att bevara detta historiska minnesmärke. Det ligger lätt tillgängligt för såväl den svenska som den danska befolkningen och utgör ett av de mest betydande kulturminnesmärkena vid Öresund. Det torde därför vara väsentligt att vid en eventuell utredning om citadellets framtida utnyttjande överläggningarna vidgas till att omfatta även de intressen, som kan föreligga i Danmark för citadellområdets bevarande och framtida disposition. Om därvid ett gemensamt ändamål för dess användning kunde uppnås — exempelvis ett svenskt-danskt museum omfattande de århundraden under vilka Landskrona slott spelat en viktig roll — vore detta att hälsa med tillfredsställelse.

Med stöd av det ovan anförda vill vi föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning för ställningstagande till citadellets i Landskrona framtida användning, varvid även det nordiska intresset härför bör beaktas.

Stockholm den 22 januari 1964

Gunnar Weibull

Ingeborg Carlqvist